

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani (jud.: A. Paniș)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: A. Minciuna, E. Palanciuc, V. Negru)

DECIZIE

05 iunie 2024

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:

Președinte, judecător
judecători

Stela Procopciuc
Diana Stănilă
Ion Malanciuc

examinând recursul declarat de către Autoritatea Națională de Integritate,
în cauza de contencios administrativ, intentată la cererea de chemare în judecată
depusă de Dicusar Vera împotriva Autorității Naționale de Integritate cu privire la
anularea actului administrativ individual defavorabil,

împotriva deciziei din 23 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care a
fost admis, din alte motive, apelul depus de Autoritatea Națională de Integritate, casată
integral hotărârea din 01 octombrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani și
emisă o nouă hotărâre prin care acțiunea a fost admisă,

c o n s t a t ă :

La 08 septembrie 2020, Dicusar Vera s-a adresat cu acțiune în contencios
administrativ împotriva Autorității Naționale de Integritate, terț Direcția Educație
Tineret și Sport a Consiliului municipal Chișinău, solicitând anularea actului de
constatare nr. 80/15, emis de Autoritatea Națională de Integritate la 26 mai 2020.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că, prin actul de constatare nr. 80/15 din
26 mai 2020 inspectorul de integritate al Inspectoratului de integritate al Autorității
Naționale de Integritate a constatat că Dicusar Vera, director al IP Grădinița de copii
nr. 67 din sectorul Ciocana mun. Chișinău a încălcat regimul juridic al conflictelor de
interese, manifestat prin nedeclararea în termen a conflictelor de interese,
nesoluționarea prin abținere a conflictelor de interese reale, prin emiterea, semnarea,
încheierea, actelor administrative juridice.

A relatat că, la originea cauzei se află examinarea sesizării nr. R-307/19, care la
18 septembrie 2019 a fost înregistrată în cadrul Autorității Naționale de Integritate,
potrivit căreia autorul invocă pretenții față de conflicte de interese admise de către
directorul IP Grădinița de copii nr. 67 din sectorul Ciocana mun. Chișinău în activitatea
sa, prezentând probe din care ar rezulta că în perioada deținerii funcției respective,
persoana supusă controlului ar fi semnat în perioada anilor 2014-2018 acte în privința
persoanelor apropiate (fiica și nepoata sa) care activează în cadrul aceleiași instituții.

În viziunea reclamantei actul de constatare nominalizat este eronat, nefondat, lipsit de suport normativ și factual, rezultat din aprecierea subiectivă și incompletă a probelor și legislației în vigoare, pasibil anulării din următoarele motive.

Inspectorul de integritate la întocmirea actului de constatare nu a demonstrat existența interesului personal care ar fi putut influența exercitarea imparțială a obligațiilor de către reclamantă, cât și de către Ceapă/Dicusar Patricia și Mariana Creciu. Aflarea în relații de rudenie fără a fi stabilită interdependența dintre atribuțiile de serviciu a persoanei chemate să rezolve conflictul real de interese și persoana apropiată acesteia, nu putea constitui încălcarea prevederilor legale. Inspectorul de integritate urma să stabilească exact care sunt acele modalități prin care s-a influențat exercitarea imparțială și obiectivă a atribuțiilor de serviciu.

A susținut reclamanta că concluziile inserate în actul administrativ contestat constituie o interpretare subiectivă, iar inspectorul de integritate a procedat în corespundere cu propriile percepții și interese, acțiunile acestuia purtând un caracter discreționar, fără a face trimitere la careva situații de serviciu constatate sau elucidate în cadrul controlului, care s-ar încadra în limitele legale stabilite de art.12 din Legea nr. 133 cu privire la declararea averii și intereselor personale.

Reclamanta a explicat că, într-adevăr Ceapă Patricia este fiica ei, a fost angajată în funcție de educator în anul 2003 pe 1,0 salariu de educator fapt coordonat de către DGETS mun. Chișinău, care a dat indicația de a perfectă ordinul de angajare, iar în anul 2018 s-au întocmit contractele cu angajații care nu le aveau. În anul 2014 s-a solicitat de către angajata Ceapa Patricia să i se permită activitatea prin cumul 0,5 salarii de metodist, acțiune care de asemenea a fost coordonată cu DGETS mun. Chișinău. Instituția preșcolară nu are unitate de jurist, iar reclamanta are studii în educație și nu juridice, care poate duce la unele omisiuni prin prisma respectării tuturor prevederilor legislației în vigoare.

A remarcat reclamanta că a fost prevenită că trebuie să o elibereze din funcție pe Ceapă Patricia, să plece în altă instituție, însă considerând că a pregătit un cadru cu perspectivă care să-i urmeze calea, în timp când putini doresc să îmbrățișeze acest domeniu de activitate, or remunerarea este foarte mică, iar instituția nu poate activa fără asemenea cadre, în iulie 2019 reclamanta s-a adresat către DGETS mun. Chișinău anunțând despre situația creată. Ca urmare a examinării declarației reclamantei cu referire la conflictul de interese cu fiica Ceapa Patricia, care activează în calitate de metodist în instituția preșcolară nr.67, DGETS mun. Chișinău a invocat că în conformitate cu prevederile art. 12 din Legea nr.133 din 17.06.2017 privind declararea averii și intereselor personale, conflictul de interese potențial reprezintă situația în care interesele personale ale subiectului declarării ar putea conduce la apariția unui conflict de interese real și care se declară în condițiile legii.

Reclamanta a opinat că conflictul de interese real apare în cazul în care subiectul declarării este chemat să rezolve o cerere/un demers, să emită un act administrativ, să încheie direct sau prin intermediul unei persoane terțe un act juridic, să ia o decizie sau să participe la luarea unei decizii în care are interese personale sau care vizează persoane ce îi sunt apropiate, persoanele fizice și juridice cu care are relații cu caracter patrimonial și care influențează sau pot influența exercitarea imparțială și obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică. Astfel, reieșind din situația descrisă, în scopul evitării unui conflict de interese real și ținând cont de declarația reclamantei privind abținerea de la luarea oricărei decizii și semnarea a careva acte pe numele dnei Ceapă Patricia, Direcția generală educație, tineret și sport a delegat

atribuții suplimentare ce țin de semnarea/aprobarea tabelii de pontaj, a cererilor, solicitărilor și ordinelor cu referire la dna Ceapa Patricia, dlui Rotaru Valeriu, șef Direcție educație, tineret și sport sectorul Ciocana.

Din lipsă de cadre didactice, în septembrie 2018, reclamanta a angajat în funcție de educator pe Creciun Mariana, care este fiica surorii mai mari a reclamantei. În luna septembrie 2019, reclamanta s-a adresat către DGETS anunțând despre situația respectivă. Persoanele de gradul IV din câte știa reclamanta nu cad sub regimului juridic al conflictelor de interese. În perioada de activitate reclamanta și-a exercitat imparțial și obiectiv obligațiile și responsabilitățile ce îi revin potrivit legii, motiv din care nu are nici un interes material cu excepția educării copiilor și asigurării întregului proces de educare cu cadre educaționale.

Reclamanta a explicat că, cu referire la Ordinul nr. 287 P din 28.12.2018 privind atribuirea treptei, clasei și coeficientului de salarizare dnei Ceapă/Dicusar Patricia și Ordinul nr. 264 P din 28.12.2018 privind atribuirea treptei, clasei și coeficientului de salarizare dnei Mariana Creciun, a executat prevederile Legii nr.270 din 23.11.2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar în vigoare din 30.11.2018, or potrivit art. 1 alin. 2, 3 - scopul prezentei legi constă în asigurarea unui sistem de salarizare a personalului din sectorul bugetar transparent, echitabil, atractiv, simplu de gestionat, capabil să reflecte și să remunereze performanța, în cadrul căruia salariu bază să reprezinte principalul element al remunerației personalului. Modul și condițiile de salarizare a personalului din sectorul bugetar țin în exclusivitate de prezenta lege și nu pot fi obiectul de reglementare a altor acte normative, cu excepția celor ce rezultă din legea respectivă.

Cu referire la Procesul-verbal al ședinței din 09.06.2018 a Comisiei pentru stabilirea vechimii în muncă a angajatului IP Grădinița de copii nr. 67 din sectorul Ciocana mun. Chișinău, prin care s-a hotărât stabilirea vechimii în muncă a persoanei apropiate Ceapă/Dicusar Patricia și Procesul-verbal al ședinței Comisiei pentru stabilirea vechimii în muncă a angajatului IP Grădinița de copii nr. 67 din sectorul Ciocana mun. Chișinău din 21.09.2018, prin care s-a hotărât stabilirea vechimii în muncă a persoanei apropiate Mariana Creciun, comisia a întocmit actele în strictă conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 801 din 20.07.2007 privind aprobarea Regulamentului cu privire la modul de calculare a perioadei de muncă în vederea acordării sporului pentru vechime în muncă personalului din unitățile bugetare potrivit căruia la p.2 se menționează că, sporul pentru vechime în muncă se include în calculul salariului pentru luna calendaristică și se achită din contul fondului de remunerare a muncii prevăzut pentru perioada respectivă, astfel reclamanta a executat actul normativ care este obligatoriu pentru ea ca și conducător al instituției, or din procesele-verbale se constată stabilirea sporului lunar în dependență de vechimea în muncă.

A menționat reclamanta că inspectorul de integritate din cadrul Autorității Naționale de Integritate urma să examineze situația dată nu prin prisma formalității, dar dând apreciere faptelor în coroborare cu situația din domeniul educațional care la moment duce lipsă permanentă de cadre educaționale și urmează a le păstra măcar pe cele existente.

A solicitat reclamanta anularea actului de constatare nr.80/15 din 26 mai 2020 emis de Autoritatea Națională de Integritate.

Prin hotărârea din 01 octombrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, a fost admisă acțiunea înaintată de către Dicusar Vera.

A fost anulat ca ilegal actul de constatare nr. 80/15 din 26 mai 2020 emis de Autoritatea Națională de Integritate.

Pentru a admite acțiunea prima instanță a reținut în hotărârea sa că, Legea nr.132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate indică expres că Activitatea Autorității se bazează pe următoarele principii: a) legalitate; b) independență; c) imparțialitate; d) transparență; e) confidențialitate; f) celeritate; g) integritate; h) egalitate; i) dreptul la apărare; j) bună administrare. Iar potrivit art 30 din această lege sesizările depuse de persoanele fizice sau persoanele juridice, precum și cele din oficiu se înregistrează în termen de cel mult o zi lucrătoare și se repartizează aleatoriu, în ziua înregistrării, prin sistemul electronic de distribuire a sesizărilor.

În acest sens, instanța a constatat că la materialele dosarului administrativ (dosar de control) lipsește dovada distribuirii aleatorii a sesizării. Mai mult ca atât, materialele dosarului confirmă că, inițial sesizarea a fost transmisă pentru examinare inspectorului Timoftică Ala, care a inițiat procedura de control, ulterior procedura de verificare a continuat-o inspectorul Vizitiu Olga, care a întocmit actul de constatare.

Principiul repartizării sesizărilor în mod aleatoriu, fiind reglementat prin norme, de ordine publică, de organizare a activității Autorității, neregularitățile procedurale constând în încălcarea acestui principiu, constituie un viciu deosebit de grav, iar ca urmare confirmă ilegalitatea actului administrativ.

Distinct de cele constatate, prima instanță a mai observat că, autoritatea publică pârâtă a încălcat termenul de derulare a procedurii administrative, care a fost prevăzut de Codul administrativ, termen inclus și de Autoritatea Națională de Integritate în propria metodologie, iar încălcările de procedură nu pot fi reținute în sarcina reclamantei. Imposibilitatea unei autorități de a-și desfășura activitatea conform rigorilor Legii nu este motiv pentru a admite încălcarea Legii de către această autoritate

Nefiind de acord cu soluția primei instanțe, la 13 octombrie 2021, Autoritatea Națională de Integritate a contestat cu apel hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani din 01 octombrie 2021, solicitând casarea hotărârii, cu pronunțarea unei noi decizii, prin care acțiunea să fie respinsă ca neîntemeiată.

Prin decizia din 23 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, a fost admis, din alte motive, apelul depus de Autoritatea Națională de Integritate, casată integral hotărârea din 01 octombrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani și emisă o nouă hotărâre prin care acțiunea a fost admisă.

A fost anulat actul de constatare nr.80/15 din 26 mai 2020 emis de Autoritatea Națională de Integritate.

În susținerea poziției sale instanța de apel a reținut că, sesizarea în privința reclamantei a fost repartizată, la 24 septembrie 2019, inspectorului de integritate Timoftică Ala, fapt ce se confirmă prin nota de serviciu din 10 februarie 2022, extrasul SIA "e-Integritate", cât și de declarația de imparțialitate a inspectorului de integritate. Ulterior, la 09 decembrie 2019, cauza a fost repartizată aleatoriu repetat inspectorului de integritate Vizitiu Olga, din motiv că, inspectorul de integritate Timoftică Ala în perioada 18 noiembrie 2019-20 martie 2020 se afla în concediu de maternitate. În acest context, instanța de apel a constatat că principiul repartizării aleatorii a fost respectat de către autoritatea publică, iar concluziile primei instanțe sunt eronate.

Cu privire la termenul procedurii administrative, instanța de apel a conchis că, art. 60 din Codul administrativ prevede termenul general de 30 de zile în care o procedură administrativă trebuie finalizată, dacă legea nu prevede altfel. Respectiv, prevederea legală este o normă generală, care admite excepțiile prevăzute de lege. La caz,

procedura administrativă în cadrul controlului averii și a intereselor personale, este reglementată de legea specială, Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, care și urmează a fi aplicată la caz. Deși, legea nominalizată nu prevede în mod expres un termen de finalizare a procedurii administrative, aceasta stabilește mai multe termene în cadrul cărora inspectorul de integritate urmează să efectueze anumite acțiuni, care cumulativ depășesc termenul general al procedurii administrative de 30 de zile, prevăzut la art. 60 din Codul administrativ.

Cu privire la fondul cauzei, instanța de apel a specificat că, în acțiunile Directorului al IP Grădinița de copii nr. 67 din sectorul Ciocana mun. Chișinău, Dicusar Vera nu se atestă existența a vreunui interes a acesteia personal - nici material și nici nematerial la semnarea în privința fiicei sale și a nepoatei a ordinelor enunțate în act. Or, la materialele cauzei nu se atestă nici o probă din care ar reieși că Dicusar Vera a semnat careva acte care au favorizat-o pe aceasta în raport cu alte persoane, au facilitat-o sau avantajat-o pe fiica sa or pe nepoata sa anume în comparație cu alți angajați sau din care ar rezulta un careva interes material sau nematerial personal al reclamantei Dicusar Vera ce rezultă din actele semnate în privința fiicei sale sau a nepoatei în calitate de Director al IP Grădinița de copii nr. 67 din sectorul Ciocana mun. Chișinău.

Mai mult, Dicusar Vera a relatat despre faptele sale și actele emise în privința fiicei și nepoatei Direcției Educație Tineret și Sport a Consiliului municipal Chișinău încă în anul 2018, iar ultima a întreprins măsurile de rigoare pentru a se curma pe viitor încălcările admise.

Instanța de apel a constatat că Autoritatea Națională de Integritate nu a probat existența conflictului de interese real imputat reclamantei, motiv pentru care actul contestat este pasibil de a fi anulat, inclusiv pe motiv că lipsa delictului respectiv exclude posibilitatea survenirii răspunderii reclamantei, prevăzute de art. 23 al Legii privind declararea averii și a intereselor personale nr. 133 din 17.06.2016 și, astfel, de aplicare a sancțiunilor prevăzute de această normă în raport cu reclamanta.

A menționat Curtea de Apel Chișinău că, actul de constatare urmează a fi anulat și din motiv că, inspectorul de integritate a omis să-și motiveze decizia de a obliga organul ierarhic superior de a înceta raporturile de muncă cu reclamanta Dicusar Vera din data rămânerii definitive a actului de constatare. Or, în cazuri similare, inspectorii de integritate au încetat procedurile de control inițiate în privința unor subiecți ai declarării, statuând că, incriminarea conflictului de interese urmărește sancționarea situațiilor în care exercitarea imparțială a atribuțiilor de serviciu ale subiectului declarării ar putea fi efectuată. La caz, inspectorul de integritate a omis să verifice, dacă prin semnarea/încheierea actelor menționate, reclamanta și-a exercitat în mod părtinitor atribuțiile de serviciu și dacă, aceasta ar fi avut vreun interes personal în emiterea actelor respective.

La 12 decembrie 2022, Autoritatea Națională de Integritate a depus recurs nemotivat împotriva deciziei din 23 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, iar la 25 ianuarie 2023, a prezentat motivarea recursului, solicitând admiterea acestuia, casarea integrală a deciziei instanței de apel cu emiterea unei decizii noi de respingere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului a reiterat circumstanțele de fapt și de drept invocate în cererea de apel. Suplimentar a invocat că instanța de apel la emiterea deciziei a însușit toate argumentele reclamantei și a ignorat totalmente poziția Autorității Naționale de Integritate.

A indicat recurentul că respectarea regimului juridic al conflictelor de interes se aplică categoriilor de subiecți ai declarării, specificați la art. 3 al Legii privind declararea averii și a intereselor personale nr. 133 din 17.06.2016. În această ordine de idei, conturându-se o bănuială rezonabilă privind încălcarea regimului juridic al conflictelor de interes manifestată prin aceea că, în perioada anilor 2014-2018, reclamanta a participat la luarea deciziilor, a emis și a semnat acte în privința persoanelor apropiate (fiica sa și nepoata), în corespundere cu prevederile art. 31 din Legea nr. 132/2016.

Astfel, la data de 03.10.2019 de către inspectorul de integritate a fost emis procesul-verbal nr. 306/13 de inițiere a controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interes în privința persoanei supuse controlului.

A relatat recurentul că intimata deținând funcția de director al IP Grădinița de copii nr. 67 din sectorul Ciocana mun. Chișinău în perioada anului 2018, a admis conflicte de interes reale, situații pe care nu le-a informat și declarat în mod corespunzător, precum și nu le-a soluționat în termenii impuși de legislația incidentă fiecărui conflict în parte.

Recurenta a menționat că actele administrative și juridice semnate/încheiate în privința fiicei și nepoatei, în cadrul controlului s-a stabilit, că dna Ceapă Patricia și Creciun Mariana, sânt persoane apropiate atât în sensul Legii cu privire la conflictul de interes nr. 16 din 15.02.2008, cât și în sensul Legii nr. 133 din 17.06.2016 privind declararea averii și a intereselor personale. Iar potrivit alin. (1), art. 45 din Codul Familiei al Republicii Moldova, rudenția este legătura bazată pe descendența unei persoane dintr-o altă persoană sau pe faptul că mai multe persoane au un ascendent comun, iar interesul personal se manifestă prin faptul că acțiunile persoanei supuse controlului vizează direct persoanele apropiate, care, în consecință au beneficiat de foloase atât materiale (salarii, alte plăți), precum și foloase nemateriale (loc de muncă, avansare, mărirea stagiului de muncă și cotizare, etc.).

De asemenea, Autoritatea a menționat că legislatorul a definit clar tipurile de conflicte de interes și limita întinderii acestora, fiind previzibile consecințele lor în funcție de acțiunea/inacțiunea subiectului. Consecințele încălcării prevederilor conținute în Legea privind declararea averii și a intereselor personale sunt previzibile pentru destinatarii normelor. Astfel, subiectul declarării este obligat să declare și să soluționeze un conflict de interes real pentru a evita survenirea conflictului de interes consumat, iar în situația în care subiectul totuși prin acțiune admite conflictul de interes consumat, inspectorul de integritate aplică prin actul de constatare interdicția stabilită de articolul 23 alin. (6) din Legea privind declararea averii și intereselor personale

A remarcat recurentul că este corectă concluzia inspectorului de integritate reținută în actul de constatare nr. 80/15 din 26 mai 2020 privind încălcarea de către dna Vera Dicusar în calitate de director al IP Grădinița de copii nr. 67 din sectorul Ciocana, mun. Chișinău, a regimului juridic al conflictului de interes, manifestat prin nedeclararea și nesoluționarea în termenul prevăzut de legislație a conflictelor de interes reale, emiterea actelor administrative și semnarea actelor juridice în privința persoanelor apropiate (fiica și nepoata sa) care activează în cadrul aceleiași instituții, fapt prin care s-a admis consumarea conflictelor de interes, motiv pentru care inspectorul de integritate corect i-a aplicat prin actul de constatare interdicția stabilită de articolul 23 alin. (6) din Legea privind declararea averii și intereselor personale.

Totodată, Autoritatea a constatat că, actul de constatare nr. 80/15 din 26 mai 2020, emis de către Inspectoratul de Integritate din cadrul Autorității Naționale de Integritate, este motivat în conformitate cu normele legale unde sunt indicate argumentele care sunt bazate pe o cercetare amplă a materialelor cauzei în raport cu poziția părților în procedura administrativă.

Conform art. XI alin. (1) și (3) din Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, cu excepția art. IV, V pct.1–9 și 11–16 și art. VII, care vor intra în vigoare la 01 septembrie 2023.

Recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Din sensul normei de drept enunțate, urmează că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi. Respectiv, recursul depus de Autoritatea Națională de Integritate a fost depus până la data intrării în vigoare a Legii pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, și va fi examinat în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

În conformitate cu art. 244 alin. (1) din Codul administrativ, hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

Potrivit art. 245 alin. (1) din Codul administrativ (în vigoare la data depunerii recursului), recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că dispozitivul deciziei instanței de apel a fost pronunțat de către Curtea de Apel Chișinău la data de 23 noiembrie 2022, care a fost notificată recurentului la data de 24 noiembrie 2022 (f.d. 39, vol.2)

La data de 12 decembrie 2022, Autoritatea Națională de Integritate a depus cerere de recurs nemotivată.

La 11 ianuarie 2022, Curtea de Apel Chișinău a expediat în adresa recurentului prin intermediul poștei electronice decizia motivată din 23 noiembrie 2022 (f.d. 43, vol.2).

Astfel, recursul declarat de Autoritatea Națională de Integritate la data de 25 ianuarie 2023 este depus cu respectarea prevederilor art. 245 din Codul administrativ (în redacția legii în vigoare până la operarea modificărilor prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023)).

La 28 ianuarie 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimatului copia recursului depus de Autoritatea Națională de Integritate, cu înștiințarea despre posibilitatea depunerii referinței.

În conformitate cu prevederile art. 193 alin. (3), (3¹) din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează acțiunile în contencios administrativ și cererile de recurs în complete din 3 judecători. În scopul uniformizării practicii judecătorești, completul din 3 judecători poate decide, prin vot unanim, ca recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet din 5 judecători, iar completul din

5 judecători poate decide, prin vot unanim, ca recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet din 9 judecători.

Conform art. 247 din Codul administrativ, recursul considerat admisibil se examinează fără înștiințarea și audierea participanților la proces, cu excepția recursului în care se invocă întemeiat art. 245¹ alin.(1) lit.b) și d). Completul poate decide și în alte cazuri invitarea participanților în ședință pentru a se pronunța cu privire la recursul considerat admisibil.

În jurisprudența sa, CtEDO a statuat că participanții la proces trebuie să aibă o oportunitate rezonabilă de a se expune asupra tuturor argumentelor juridice relevante, inclusive și a celor ridicate din oficiu (*ex officio*) de către judecătorul național. Ce înseamnă „oportunitate rezonabilă” se apreciază *in concreto* pornind de la circumstanțele cauzei |(vezi, printre altele, cauza *Ruiz-Mateos vs. Spania*, cererea no. 12952/87, hotărârea din 23 iunie 1993; cauza *Vermeulen vs. Belgia*, cererea nr. 19075/91, hotărârea din 20 februarie 1996; cauza *Kakabadze și alții v. Georgia*, cererea nr. 1484/07, hotărârea din 2 octombrie 2012, nr. 76).

La caz, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție nu a considerat oportun de a cita participanții la proces pentru a se pronunța cu privire la problemele invocate în recurs, deoarece criticele recurente, au fost expuse cu suficientă claritate și bazate pe circumstanțele care au fost puse în discuție în fața instanțelor ierarhic inferioare.

Studiind materialele dosarului, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră recursul admisibil, care urmează a fi admis, cu casarea deciziei instanței de apel și emiterea unei noi decizii în această parte, prin care se respinge pretenția Verei Dicusar împotriva Autorității Naționale de Integritate cu privire la anularea actului de constatare nr. 80/15, emis de Autoritatea Națională de Integritate la 26 mai 2020, din considerentele ce urmează.

Conform art. 248 alin. (1) lit. b) din Codul administrativ, în urma examinării recursului, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii: admite recursul, casează integral sau parțial hotărârea și/sau decizia și adoptă o nouă decizie.

În conformitate cu art. 194 alin. (2) din Codul administrativ, în procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material.

Aplicabile litigiului sunt și prevederile art. 244 alin. (2) coroborat cu art. 231 alin. (2) din Codul administrativ, care reglementează că, pentru procedura de recurs se aplică corespunzător prevederile cap. III din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva. Pentru procedura în apel se aplică corespunzător prevederile cap. II din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.

La acest capitol, se rețin și dispozițiile art. 22 alin. (1) coroborat cu art. 219 alin. (1) din Codul administrativ, care stipulează că, instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți.

Prin prisma alin. (2) și (3) al aceluiași articol, (2) instanța de judecată depune eforturi pentru înlăturarea greșelilor de formă, explicarea cererilor neclare, depunerea corectă a cererilor, completarea datelor incomplete și pentru depunerea tuturor declarațiilor necesare constatării și aprecierii stării de fapt. Instanța de judecată indică

asupra aspectelor de fapt și de drept ale litigiului care nu au fost discutate de participanții la proces. Instanța de judecată nu are dreptul să depășească limitele pretențiilor din acțiune, însă, totodată, nu este legată de textul cererilor formulate de participanții la proces.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că unul dintre principiile procedurii de contencios administrativ potrivit art. 36 din Codul administrativ, constituie principiul supremației dreptului, care prevede că instanța de judecată competentă să soluționeze acțiunile în contencios administrativ este obligată să respecte principiul supremației dreptului, în conformitate cu care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui sunt considerate valori supreme și sunt garantate de stat. Instanțele de judecată competente aplică principiul supremației dreptului cu luarea în considerare a jurisprudenței Curții Europene pentru Drepturile Omului.

Conform jurisprudenței Curții Europene pentru Drepturile Omului instanța de judecată, potrivit regulilor unui proces echitabil pornind de la aprecierea rolului determinant al concluziilor sale, are obligația să examineze efectiv problemele esențiale care îi sunt supuse aprecierii (cauza Hirro Balani c. Spaniei, nr.18064/91 din 09 decembrie 1994 §27).

Recapitulând esența litigiului, instanța de recurs reține următoarea stare de fapt:

În cadrul procedurii de control privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, reclamantei i-au fost asigurate drepturile garantate de art. 33 al Legii nr. 132/2016, iar în acest sens, la 08 octombrie 2019 dna Dicusar Vera a recepționat scrisoarea nr. 04-13/2416 din 04.10.2019, conform avizului nr. DS2035720002AS, prin care a fost informată despre inițierea în privința sa a controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese și despre drepturile sale.

Urmare a monitorizării perioadei cronologice a funcției deținute și a actelor semnate de către reclamantă în raport cu persoanele apropiate în perioada anilor 2014-2018, precum și a reglementărilor legale aplicabile acestei perioade, s-a reținut, ca efect al angajării în funcția respectivă, persoana supusă controlului mai întâi de toate a devenit subiect al declarării averii și intereselor personale în sensul art. 3 alin. (2) lit. d) din Legea cu privire la conflictul de interese nr. 16 din 15.02.2008 (Lege abrogată) apoi, odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 133/2016, persoana supusă controlului, continuă să dețină calitatea de subiect al declarării.

De către inspectorul de integritate au fost supuse analizei probele anexate la sesizare și a constatat că în perioada anilor 2014-2018, în calitate de director al IP Grădinița de copii nr.67 din sectorul Ciocana mun. Chișinău, intimata a emis/semnat acte în privința persoanelor apropiate (fiica sa și nepoata). Prin urmare a admis conflicte de interese reale, situații pe care nu le-a informat și declarat în mod corespunzător, precum și nu le-a soluționat în termenii impuși de legislația incidentă fiecărui conflict în parte.

Drept urmare, de către inspectorul de integritate s-a ținut cont de faptul că, actele enunțate au fost emise/semnate în situație de conflict de interese, pe care intimata Dicusar Vera, nu le-a declarat, nu le-a tratat și nu le-a soluționat corespunzător, prin ce a admis în acea perioadă încălcarea prevederilor art. 9 alin. (2) și art. 11 din Lege cu privire la conflictul de interese nr. 16 din 15.02.2008.

Ca urmare, unica conduită legală a persoanei supuse controlului era să informeze imediat, dar nu mai târziu de 3 zile de la data constatării, în scris, organul ierarhic superior, precum că este afectată de conflict de interese reale, generat din relația cu persoanele apropiate. Or, dna Dicusar Vera a ignorat obligația legală de a declara

conflictul de interese real și de a soluționa corespunzător și la timp conflictul de interese, precum și nu s-a abținut de la consemnarea actelor vizate supra, contrar obligației impuse de art. 12 alin. (4) lit. a) și h) din Legea nr. 132/2016.

În consecință, prin actul de constatare nr. 80/15 din 26.05.2020 inspectorul de integritate a decis:

1. Se constată că dna Dicusar Vera, director al IP Grădinița de copii nr. 67 din sectorul Ciocana mun. Chișinău a încălcat regimul juridic al conflictelor de interese, manifestat prin:

a) nedeclararea în termen a conflictelor de interese;

b) nesoluționarea prin abținere a conflictelor de interese reale, prin emiterea/semnarea/încheierea actelor administrative/juridice, care vizează persoanele apropiate, după cum urmează:

- Ordinul nr. 183 P din 21.09.2018 cu privire la angajarea dnei Ceapă/Dicusar Patricia în calitate de educator;

- Ordinul nr. 287 P din 28.12.2018 cu privire la atribuirea treptei, clasei și coeficientului de salarizare în privința dnei Ceapă/Dicusar Patricia;

- Procesul-verbal al ședinței Comisiei pentru stabilirea vechimii în muncă a angajatului IP Grădinița de copii nr. 61 din sectorul Ciocana mun. Chișinău, prin care s-a hotărât stabilirea vechimii în muncă a persoanei apropiate Ceapă/Dicusar Patricia;

- Contractul individual de muncă nr. 20/18 din 28.12.2018 prin care persoana supusă controlului a angajat fiica sa (Ceapă/Dicusar Patricia) în calitate de educator în cadrul IP Grădinița de copii nr. 67, sect. Ciocana, mun. Chișinău;

- Contractul individual de muncă nr. 16/18 din 21.09.2018 prin care persoana supusă controlului a angajat nepoata sa (fiica surorii - Mariana Creciun) în calitate de educator în cadrul IP Grădinița de copii nr. 67, sect. Ciocana, mun. Chișinău;

- Ordinul nr. 264 P din 28.12.2018 cu privire la atribuirea treptei, clasei și coeficientului de salarizare în privința dnei Mariana Creciun;

- Procesul-verbal al ședinței Comisiei pentru stabilirea vechimii în muncă a angajatului IP Grădinița de copii nr. 67 din sectorul Ciocana mun. Chișinău din 21.09.2018, prin care s-a hotărât stabilirea vechimii în muncă a persoanei apropiate Mariana Creciun;

- Acord suplimentar la Contractul individual de muncă nr. 16/18 din 28.12.2018, fapt prin care a admis consumarea conflictelor de interese.

2) Se sesizează organul ierarhic superior, în termen de 5 zile din momentul în care actul de constatare va rămâne definitiv, în vederea încetării raporturilor de muncă cu dna Dicusar Vera.

Nefiind de acord cu actul de constatare, Vera Dicusar a depus prezenta acțiune în instanța de contencios administrativ, pledând în fața instanței asupra ilegalității actului, invocând lipsa existenței conflictului de interese prin aprecierea faptelor în coroborare cu situația din domeniul educațional care la moment ducea lipsă permanentă de cadre educaționale.

Prima instanță, judecând cauza în fond a ajuns la concluzia de admitere a acțiunii și a anulat ca ilegal actul de constatare nr. 80/15 din 26 mai 2020 emis de Autoritatea Națională de Integritate. Motivându-și soluția prin faptul că la materialele dosarului administrativ lipsește dovada distribuirii aleatorii a sesizării și că autoritatea publică pârâtă a încălcat termenul de derulare a procedurii administrative.

Curtea de Apel Chișinău fiind investită cu judecarea cauzei în ordine de apel, a ajuns la concluzia de a admite, din alte motive, apelul depus de Autoritatea Națională

de Integritate, de a casată integral hotărârea din 01 octombrie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani și a pronunța o nouă hotărâre de admitere a acțiunii prin care, a fost anulat actul de constatare nr. 80/15 din 26 mai 2020 emis de Autoritatea Națională de Integritate.

În susținerea poziției sale instanța de apel a menționat că procedura administrativă în cadrul controlului averii și a intereselor personale, este reglementată de legea specială, Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, care și urmează a fi aplicată la caz. Deși, legea nominalizată nu prevede în mod expres un termen de finalizare a procedurii administrative, aceasta stabilește mai multe termene în cadrul cărora inspectorul de integritate urmează să efectueze anumite acțiuni, care cumulativ depășesc termenul general al procedurii administrative de 30 de zile, prevăzut la art. 60 din Codul administrativ.

A mai specificat instanța de apel că, în acțiunile Directorului al IP Grădinița de copii nr. 67 din sectorul Ciocana mun. Chișinău, Dicusar Vera nu se atestă existența a vreunui interes a acesteia personal - nici material și nici nematerial la semnarea în privința fiicei sale și a nepoatei a ordinelor enunțate în act. Or, la materialele cauzei nu se atestă nici o probă din care ar reieși că Dicusar Vera a semnat careva acte care au favorizat-o pe aceasta în raport cu alte persoane, au facilitat-o sau avantajat-o pe fiica sa or pe nepoata sa anume în comparație cu alți angajați. Mai mult, Dicusar Vera a relatat despre faptele sale și actele emise în privința fiicei și nepoatei Direcției Educație Tineret și Sport a Consiliului municipal Chișinău încă în anul 2018, iar ultima a întreprins măsurile de rigoare pentru a se curma pe viitor încălcările admise.

A mai relatat instanța de apel că Autoritatea Națională de Integritate nu a probat existența conflictului de interese real imputat reclamantei, motiv pentru care actul contestat este pasibil de a fi anulat, inclusiv pe motiv că lipsa delictului respectiv exclude posibilitatea survenirii răspunderii reclamantei, prevăzute de art. 23 al Legii privind declararea averii și a intereselor personale nr. 133 din 17.06.2016 și, astfel, de aplicare a sancțiunilor prevăzute de această normă în raport cu reclamanta.

Totodată, a mai remarcat că actul de constatare urmează a fi anulat și din motiv că, inspectorul de integritate a omis să-și motiveze decizia de a obliga organul ierarhic superior de a înceta raporturile de muncă cu reclamanta Dicusar Vera din data rămânerii definitive a actului de constatare.

Instanța de recurs constată că intimata Dicusar Vera nu a contestat cu recurs decizia Curții de Apel Chișinău în partea în care a ajuns la concluzia că nu au fost încălcate prevederile legale referitoare la distribuirea aleatorie a sesizării și termenul de derulare a procedurii administrative. Drept urmare, Completul de judecată al Curții supreme de Justiție se va expune doar asupra aspectelor invocate în cererea de recurs depuse de Autoritatea Națională de Integritate.

Potrivit art. 244 alin. (2) în coroborare cu art. 231 alin. (2) din Codul administrativ și art. 219 alin. (3) din Codul administrativ, instanța de judecată nu are dreptul să depășească limitele pretențiilor din acțiune, însă, totodată, nu este legată de textul cererilor formulate de participanții la proces.

Ținând cont de conjunctura circumstanțelor de fapt și a normelor precitate, întru respectarea limitelor judecării recursului, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție decelează că obiect al prezentei proceduri de recurs inițiate la cererea de recurs depusă de Autoritatea Națională de Integritate, constituie actul de constatare nr. 80/15 din 26 mai 2020, întocmit în privința Verei Dicusar de către Autoritatea Națională de Integritate.

Verificând legalitatea și temeinicia deciziei instanțe de apel, în raport cu prevederile aplicabile la caz și criticile aduse în recurs, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că instanța de apel a interpretat eronat normele de drept material și a dat o apreciere greșită materialului probator anexat la dosar, fapt ce a dus la adoptarea soluției neîntemeiate de admitere a pretențiilor Verei Dicusar împotriva Autorității Naționale de Integritate cu privire la anularea actului de constatare nr. 80/15 din 26 mai 2020.

Conform art. 3 alin. (1) din Legea privind declararea averii și a intereselor personale nr. 133 din 17 iunie 2016, în redacția în vigoare la data emiterii actului contestat, subiecți ai declarării averii și a intereselor personale sânt, conducătorii organizațiilor publice și adjuncții acestora.

Instanța de recurs a stabilit că, în urma verificării prealabile efectuată de către inspectorul de integritate în temeiul art. 31 și art. 37 din Legea nr. 132/2016, s-a verificat respectarea condițiilor de formă și conținut ale sesizării și existența bănuielii rezonabile privind încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese. Verificarea prealabilă include validarea datelor din declarațiile de avere și interese personale prin intermediul sistemului informațional *e-integritate* a subiectului controlului.

Prin urmare, s-a confirmat faptul că Dicusar Vera deține funcția de director în cadrul Direcției Generale Educație, Tineret și Sport sect. Ciocana în baza ordinului nr. 527-p din 12.05.2016, motiv pentru care a depus declarațiile de avere și interese personale. Urmare a monitorizării perioadei cronologice a funcției deținute și a actelor semnate de către reclamantă în raport cu persoanele apropiate în perioada anilor 2014-2018, s-a reținut, că ca efect al angajării în funcția respectivă, persoana supusă controlului mai întâi de toate a devenit subiect al declarării averii și intereselor personale în sensul art. 3 alin. (2) lit. d) din Legea cu privire la conflictul de interese nr. 16 din 15.02.2008 (Lege abrogată) apoi, odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 133/2016, persoana supusă controlului, continuă să dețină calitatea de subiect al declarării. Această circumstanță denotă faptul că la caz, față de actele administrative/juridice emise și încheiate urmează a fi aplicate în consecutivitate prevederile ambelor legi enunțate, ținând cont de principiul aplicabilității legii în timp.

Conform prevederilor art. 22 din Codul administrativ, autoritățile publice și instanțele de judecată competente cercetează starea de fapt din oficiu. Acestea stabilesc felul și volumul cercetărilor și nu sânt legate nici de expunerile participanților, nici de cererile lor de reclamare a probelor. Faptele deja cunoscute autorităților publice sau instanțelor de judecată competente, faptele general notorii și faptele prezumate în virtutea prevederilor legale nu necesită a fi probate, pînă la proba contrarie.

Astfel, inspectorul de integritate consultând registrul de stat al populației, la compartimentul ce vizează descendenți și membri de familie ai persoanei supuse controlului s-a constatat că, dna Ceapă/Dicusar Patricia este fiica reclamantei. La fel, din punctul de vedere depus de către dna Dicusar Vera s-a confirmat faptul că, aceasta este în relație de rudenie pe linie colaterală cu dna Creciun Mariana, care este fiica surorii persoanei supuse controlului (nepoată din soră).

La acest capitol completul de judecată a constatat că potrivit răspunsului Direcției Generale Educație, Tineret și Sport (DGETS), înregistrat în cadrul Autorității Naționale de Integritate la 25.09.2019 cu nr. 4425 (f.d.15 dosar administrativ), s-a stabilit că, doar la data de 22 iulie 2019 de către Direcția respectivă a fost înregistrată cererea persoanei supuse controlului cu privire la declararea conflictului de interese rezultat din relația cu persoana apropiată (fiica - Patricia Ceapă), care activează în calitate de educator -

metodist în aceeași instituție. Ca rezultat, la 31.07.2019 prin Ordinul nr. 2117-P respectiva Direcție a redistribuit sarcina de a semna acte în privința fiicei sale (Patricia Ceapă) unei alte persoane.

Totodată, completul de judecată a stabilit că conform răspunsului Preturii sectorului Ciocana, înregistrat în cadrul Autorității Naționale de Integritate, au fost prezentate suplimentar următoarele documente: contractul individual de muncă nr. 12/14 din 02.10.2014 prin care persoana supusă controlului a angajat fiica sa (Dicusar Patricia) în calitate de metodist în cadrul IP Grădinița de copii nr. 67, sect. Ciocana, mun. Chișinău (f.d. 71, dosar administrativ); contractul individual de muncă nr. 20/18 din 28.12.2018 prin care persoana supusă controlului a angajat fiica sa (Dicusar/Ceapă Patricia) în calitate de educator în cadrul IP Grădinița de copii nr. 67, sect. Ciocana, mun. Chișinău (f.d. 68, dosar administrativ); contractul individual de muncă nr. 16/18 din 21.09.2018, prin care persoana supusă controlului a angajat nepoata sa (Mariana Creciun) în calitate de educator în cadrul IP Grădinița de copii nr. 67, sect. Ciocana, mun. Chișinău (f.d. 105, dosar administrativ).

În conexiunea circumstanțelor expuse Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție conchide că instanța de apel greșit a concluzionat că în acțiunile Directorului al IP Grădinița de copii nr. 67 din sectorul Ciocana mun. Chișinău, Dicusar Vera nu se atestă existența vreunui interes a acesteia personal - nici material și nici nematerial la semnarea în privința fiicei sale și a nepoatei a ordinelor enunțate în act, deoarece, la materialele cauzei nu se atestă nici o probă din care ar reieși că Dicusar Vera a semnat careva acte în privința acestora.

Mai mult, constatările instanței de apel precum că Dicusar Vera a relatat despre faptele sale și actele emise în privința fiicei și nepoatei Direcției Educație Tineret și Sport a Consiliului municipal Chișinău încă în anul 2018, nu corespund realității, deoarece, cererea persoanei supuse controlului cu privire la declararea conflictului de interese rezultat din relația cu persoana apropiată (fiica - Patricia Ceapă), care activează în calitate de educator - metodist în aceeași instituție, a fost înregistrată la data de 22 iulie 2019 (f.d. 15 dosar administrativ).

Potrivit legii cu privire la conflictul de interese nr. 16 din 15.02.2008, art. 9 alin. (1), lit. a), care a fost abrogată odată cu intrarea în vigoare a legii nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, persoana prevăzută la art. 3 va informa imediat, dar nu mai târziu de 3 zile de la data constatării, în scris, șeful ierarhic sau organul ierarhic superior despre interesul, al său ori al persoanelor apropiate, legat de decizia pe care trebuie să o ia personal sau la luarea căreia trebuie să participe, ori de acțiunea pe care trebuie să o întreprindă în îndeplinirea atribuțiilor sale de serviciu.

Drept urmare a celor relatate este important de a menționa că, ordinul nr. 185 P cu privire la munca prin cumul în privința dnei Ceapă Patricia (Dicusar) și contractul individual de muncă nr. 12/14 din 02.10.2014 cu privire la angajarea fiicei sale (Dicusar Patricia) în calitate de metodist în cadrul IP Grădinița de copii nr. 67, sect. Ciocana. mun. Chișinău, sunt raportate la acțiuni care cad sub incidența Legii nr. 16/2008 cu privire la conflictul de interese, care a fost abrogată odată cu intrarea în vigoare a legii nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale.

Prin urmare, intimata deținând funcția de director al IP Grădinița de copii nr. 67 din sectorul Ciocana mun. Chișinău în perioada anului 2018, a admis conflicte de interese reale, situații pe care nu le-a informat și declarat în mod corespunzător, precum și nu le-a soluționat în termenii impuși de legislația incidentă fiecărui conflict în parte.

În continuare, instanța de recurs evidențiază că, conform prevederilor art. 23 alin. (4) și (6) din Legea privind declararea averii și a intereselor personale nr. 133 din 17 iunie 2016, în redacția la data efectuării controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese de către dna Vera Dicusar, potrivit căruia fapta subiectului declarării în privința căruia s-a constatat că acesta a soluționat o cerere/un demers, a emis sau a adoptat un act administrativ, a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese constituie temei pentru tragere la răspundere contravențională, penală și/sau, după caz, pentru revocarea, destituirea sau încetarea mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale subiectului în cauză. Subiectul declarării eliberat sau destituit din funcție potrivit prevederilor alin. (3)-(5) este decăzut din dreptul de a mai exercita o funcție publică sau o funcție de demnitate publică, cu excepția funcțiilor eligibile, pe o perioadă de 3 ani de la data eliberării sau destituirii din funcția publică ori de demnitate publică respectivă sau din data încetării de drept a mandatului său. Dacă persoana a ocupat o funcție eligibilă, ea nu mai poate ocupa aceeași funcție pe o perioadă de 3 ani de la încetarea mandatului.

Din momentul în care actul de constatare a încălcării regimului juridic al conflictului de interese rămâne definitiv, Autoritatea sesizează în termen de cel mult 5 zile, conducerea organizației publice sau a autorității responsabile de numirea în funcție a subiectului declarării în vederea declanșării procedurii disciplinare sau, după caz, în vederea încetării mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale persoanei care a emis/adoptat actul administrativ sau a încheiat, direct ori prin persoane terțe, actul juridic, sau a luat ori a participat la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese.

De asemenea, instanța de recurs reține că, în conformitate cu articolul 12 alin. (4) din Legea privind declararea averii și intereselor personale, în cazul apariției unui conflict de interese real, subiectul declarării este obligat să informeze organul ierarhic superior imediat și să nu rezolve sau să emită acte administrative până la soluționarea conflictului de interese, în caz contrar fiind pasibil de răspundere contravențională, conform articolului 313² alineatele (1) și (2) din Codul contravențional.

Totodată, pentru conflictul de interese consumat (acțiunea subiectului) interdicția intervine ca sancțiune de a mai exercita o funcție publică pe o perioadă de 3 ani de la data eliberării. Prin acțiunea subiectului se înțelege fapta subiectului declarării de rezolvare a unei cereri/unui demers, de emitere a unui act administrativ, de încheiere directă sau prin intermediul unei persoane terțe a unui act juridic, de luare sau de participare la luarea unei decizii în exercitarea mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică cu încălcarea prevederilor legii.

În context, instanța de recurs menționează că legislatorul a definit clar tipurile de conflicte de interese și limita întinderii acestora, fiind previzibile consecințele lor în funcție de acțiunea/inacțiunea subiectului. Consecințele încălcării prevederilor conținute în Legea privind declararea averii și a intereselor personale sunt previzibile pentru destinatarii normelor. Astfel, subiectul declarării este obligat să declare și să soluționeze un conflict de interese real pentru a evita survenirea conflictului de interese consumat (în cazul acestor inacțiuni survenind răspunderea contravențională sau penală, după caz), iar în situația în care subiectul totuși prin acțiune admite conflictul de interese consumat, inspectorul de integritate aplică prin actul de constatare

interdicția stabilită de articolul 23 alin. (6) din Legea privind declararea averii și intereselor personale.

În interpretarea corectă a normelor precitate, instanța de recurs reiterează că, este întemeiată concluzia inspectorului de integritate reținută în actul de constatare nr. 80/15 din 26 mai 2020 privind încălcarea de către Vera Dicusar în calitate de director al IP Grădinița de copii nr. 67 din sectorul Ciocana, mun. Chișinău, a regimului juridic al conflictului de interese, manifestat prin nedeclararea și nesoluționarea în termenul prevăzut de legislație a conflictelor de interese reale, emiterea actelor administrative și semnarea actelor juridice în privința persoanelor apropiate (fiica și nepoata sa) care activează în cadrul aceleiași instituții, fapt prin care s-a admis consumarea conflictelor de interese, motiv pentru care inspectorul de integritate corect i-a aplicat prin actul de constatare interdicția stabilită de articolul 23 alin. (6) din Legea privind declararea averii și intereselor personale.

În acest sens Completul de judecată evidențiază opinia Curții Constituționale referitoare la jurisprudența CtEDO, conform pct. 27 din Decizia nr. 143 din 16 decembrie 2019, potrivit căreia, persoanele care exercită o activitate profesională trebuie să dea dovadă de o prudență mai mare în cadrul activității lor și este de așteptat ca acestea să-și asume riscurile inerente activității lor. Or, Vera Dicusar în calitate de director al IP Grădinița de copii nr. 67 din sectorul Ciocana, mun. Chișinău conștientizează consecințele care survin pentru încălcarea prevederilor referitoare la regimul juridic al conflictului de interese.

Rezultând din cele expuse supra completul menționează că, actul de constatare nr. 80/15 din 26 mai 2020, emis de către Inspectoratul de Integritate din cadrul Autorității Naționale de Integritate, este motivat în conformitate cu normele legale unde sunt indicate argumentele care sunt bazate pe o cercetare amplă a materialelor cauzei în raport cu poziția părților în procedura administrativă.

Sintetizând cele reliefate supra instanța de recurs constată netemeinicia pretențiilor Verei Dicusar cu privire la anularea actului de constatare nr. 80/15 din 26 mai 2020, emis de către Inspectoratul de Integritate din cadrul Autorității Naționale de Integritate, prin urmare netemeinicia deciziei instanței de apel prin care acțiunea înaintată, a fost admisă.

Pentru motivele expuse, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, de a casa parțial decizia din 23 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, în partea în care a fost admisă acțiunea depusă de Vera Dicusar și a fost anulat actul de constatare nr. 80/15 din 26 mai 2020 emis de Autoritatea Națională de Integritate, cu emiterea unei decizii noi de respingere a pretențiilor Verei Dicusar împotriva Autorității Naționale de Integritate cu privire la anularea actului de constatare nr. 80/15 din 26 mai 2020.

În conformitate cu art. 248 alin. (1) lit. b) și art. 248 alin. (2) din Codul administrativ, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul depus de Autoritatea Națională de Integritate.

Se casează parțial decizia din 23 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, în cauza de contencios administrativ intentată la acțiunea depusă de Dicusar Vera împotriva Autorității Naționale de Integritate cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil, și anume în partea în care a fost admisă acțiunea

depusă de Vera Dicusar și a fost anulat actul de constatare nr. 80/15 din 26 mai 2020 emis de Autoritatea Națională de Integritate și se emite o decizie nouă prin care:

Se respinge ca neîntemeiată acțiunea Verei Dicusar împotriva Autorității Naționale de Integritate cu privire la anularea actului de constatare nr. 80/15 din 26 mai 2020, întocmit în privința Verei Dicusar de către Autoritatea Națională de Integritate.

Decizia este irevocabilă

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

judecători

Diana Stănilă

Ion Malanciuc